

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. V. An res domino nocitura restituenda sit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

ARTICULUS V.

An res domino nocitura restituenda sit?

- I. Quousque dubietur, aut probabile sit, rem esse domino nocituram, ut gladius furioso, non est restituenda.
- II. Probabilius est, quod peccetur etiam contra iustitiam, si res isthac cum alterius damno restituatur.
- III. Negative se habens ad injustam actionem non tenetur ad restitutionem, nisi ex officio debeat illam impedire. At in casu nostro reddens gladium domino furioso positive concurrat ad mortem innocentis, & ideo ad restitutionem obligatur.
- IV. Solvens Usurario usuras, quibus abutatur ad novas usuras exigendas, remote ad peccatum concurrat; at in casu nostro proxime.
- V. Differenda pariter est restitutio rei aliena, etiam quando dominus illa abusus est ad peccandum contra alias virtutes a iustitia.
- VI. Non tenemur auferre a domino res suas, quibus ille est abusus, sed huiusmodi res tenemur non restituere.
- VII. Coniux illicite petenti debitum, & quando possit illud negare?
- VIII. Non videtur improbabilis sententia nonnullorum, quod scilicet citra culpam restitui possit domino res, qua ille abusus sit contra alias virtutes a iustitia.

I. **Q**uæritur primo, An restituendus sit, verbi gratia, gladius, quo dominus vel alios sit occisurus, vel ipse sit occidendus?

Respondeo, si dubium, vel solum probabile sit, non tamen certum, quod gladius domino nociturus sit, procul dubio restituendus est, quia in dubio, & in pari probabilitate melior

est conditio domini; nisi tamen dominus sit furiosus; quia in tali casu nullam injuriam infero differendo restitutionem, & probabiliter illum eximo a gravi malo; Unde non potest esse rationabiliter invitus, quod ei restitutio differatur, ut notat Tambur. tract. 4. cap. 1. Si tamen certum sit gladium esse domino nociturum, pecco contra charitatem illum restituendo, ut docet D. Th. hic ad primum. Et ratio est, quia si teneor etiam auferre gladium ab eo, qui vult occidere innocentem, quando id possum, a fortiori teneor gladium denegare eidem.

II. Dubium tamen est apud Doctores, An si restituam huic gladium, peccem solum contra charitatem, an etiam contra iustitiam? Molin. putat peccari dumtaxat contra charitatem; sed probabilius Lessi. cap. 16. dub. 4. Salon. Tambur. peccari etiam contra iustitiam. Ratio est, quia videor valde proxime cooperari ad injustam actionem reddendo gladium, quem possum negare, quando dominus tali gladio interimendus est, vel alios est interempturus: Unde sum veluti complex homicidii præbendo instrumenta, quæ facile negare possum, & ideo teneor ad restitutionem damni huius inde secuti.

III. Neque dicas primo; Nemo tenetur ex iustitia defendere innocentem, nisi id illi ex officio incumbat; ergo neque tenetur Titius ex iustitia negare domino gladium, quo innocens esset occidendus.

Nam concessio antecedente, negatur consequentia. Disparitas est, quia in primo casu, qui non defendit innocentem, tantum negative se habet ad homicidium, qui autem negative concurrat ad damnum alterius, non peccat contra iustitiam, nisi ex officio illi incumbat tale damnum impedire: Unde fit, quod si quis e domo mea

mea accipiat gladium ad occidendum innocentem, & ego, cum possim, non impediam, solum peccem contra charitatem: Contra vero in secundo casu, qui reddit gladium, positive, & proxime concurrat ad homicidium præbendo instrumenta, & ideo peccat contra justitiam, tanquam particeps injustæ actionis.

IV. Neque dicas secundo. Non peccat contra justitiam, qui reddit pecuniam usurario, quamvis advertat, quod ille tali pecunia usurus sit ad novas usuras contra justitiam faciendas; ergo neque in casu nostro.

Nam concessio pariter antecedente, negatur consequentia. Disparitas est, quia magis remote videtur pecunia illa concurrere ad alios damnificandos, quam gladius. Præterquam quod si non reddo pecuniam usurario, facile videntur oriri rixæ, & habeor ab illo infidelis; Unde alia vice mutuum mihi denegabit; Ex quibus capitibus excusor ab omni peccato, si pecuniam illi restituo, quæ tamen non accidunt in casu nostro; in quo etiam non agitur de pecunia aliena, sed de hominis vita.

Neque dicas tertio. Scienti, & volenti non fit injuria; ergo si reddam gladium domino, qui vult seipsum interimere, non pecco contra charitatem.

Nam contra est, quia hinc sequeretur, quod neque contra justitiam peccarem, si occiderem illum, qui petit a me occidi: Quare, ut notat Bonac., & Tambur., in tali casu, quamvis non fiat injuria petenti, fit tamen injuria Reipublicæ, & ideo peccatur contra justitiam, saltem legalem, quæ respicit jus commune; Quod si petens gladium, aut petens, ut occidatur, esset furiosus, quia non peteret voluntarie, & humano modo, proculdubio peccaretur contra justitiam particularem, & commutativam ad-

versus petentem, quia non esset sciens, & volens, sed ignorans, & nolens.

V. Quæritur secundo, An restituenda sit domino res, qua ille peccaturus est contra alias virtutes a justitia; verbi gratia, an restituenda sit vestis, qua dominus certe abusus est ad alliciendam fœminam ad fornicandum?

Respondeo pariter, nec debere, nec posse, sed peccare graviter contra charitatem, si restituat, quando sine gravi incommodo potest debitor restitutionem differre. Ita Less. loc. cit., D. Th., Molin., & alii apud Tambur. lib. 8. tract. 4. cap. 1. §. 3. contra Sanch., & Bonac. quæst. ultim. punct. 1. Ratio est, quia unusquisque tenetur succurrere gravi necessitati proximi, quando sine incommodo potest; nam ut habetur in sacris literis, *Unicuique mandavit Deus de proximo suo*; ergo contra charitatem peccat, qui restituit rem domino, quando certe illa abusus est; Quamvis autem dominus habeat ex vi justitiæ jus repetendi vestem suam; at non habet hic & nunc tale jus; cum justitia non opponatur charitati, quæ præcipit, ut hic & nunc non restituatur.

VI. Dices primo; Non teneor ex charitate, quamvis commode possim, auferre a domino vestem suam, qua scio abusus ad peccandum; ergo neque teneor non restituere; satis enim est in utroque casu uti correctione fraterna, si est spes emendæ.

Respondeo, negando consequentiam. Disparitas est, quia nemo tenetur impedire alienum peccatum, auferendo ab illo res, quibus peccaturus est; hoc enim esset onus magnum, & ex se valde incommodum fidelibus: Contra vero tenemur impedire alienum peccatum, non præbendo materiam, & instrumenta, seu non concurrente positive, cum hoc non sit valde onerosum, & incommodum.

VII. Dices secundo cum Bonac.: Con-

Conjux tenetur reddere debitum alteri conjugi petenti illicite ob solam circumstantiam personæ, verbi gratia quia habet votum castitatis; ergo etiam debitor restituere debet rem domino petenti, quamvis ille abusus sit tali re in sui detrimentum.

Respondeo cum Less. cap. 16. dub. 4., quod quamvis conjux habeat jus petendi tale debitum, tamen si vult illo jure abuti, potest alter conjux debitum negare, si commode possit, & speret hoc pacto peccatum illius impeditum iri, præsertim in posterum; Dixi in posterum, ut advertatur, quod majori tergiversatione utendum sit, quando agitur de impediendo novo peccato interno, quam quando agitur de impediendo solum peccato

externo post culpam jam interius commissam.

VIII. Non negaverim tamen, probabilem esse sententiam oppositam, quod scilicet debitor non obligetur ad differendam restitutionem, quando creditor vult abuti rebus suis tantummodo in sui damnum, ut in libidines, compotationes, aliaque; tum quia non est ipsius curæ inspicere, quo pacto dominus impensurus sit res suas; tum etiam quia potest creditor cogere debitorem in foro externo, ut restituat; ergo probabiliter tenetur ille restituere in foro interno; tum demum quia dilatio restitutionis sæpe parum efficax est ad impediendum malum creditoris, & sæpe etiam cum molestiis, & calumniis conjungitur.

Q U Æ S T I O V.

De Persona, cui facienda est Restitutio, ac de reliquis circumstantiis Restitutionis.

Quinq̄ue supersunt enucleandæ circumstantiæ restitutionis. Prima est; Cui facienda sit restitutio? Secunda, Ubi, & cujus expensis? Tertia, Quando? Quarta, Quomodo? Quinta, Quo ordine? Sit itaque

ARTICULUS I.

Cui facienda est Restitutio:

- I. Restitutio ex titulo rei accepta facienda est domino: Ex titulo autem injusta acceptionis facienda est illi, cui damnum est irrogatum.
- II. Qui eadem actione pluribus damnum inculit, omnibus tenetur illud resarcire; Quid si malis artibus plures quis impedieris a Beneficio consequendo?
- III. Num differens deferre rem donatam usque ad mortem donantis

- teneatur non solum donatario, sed etiam heredibus donantis restituere?
- IV. Surriprens rem alienam a Cajo bona fide illam possidente, teneatur illam non Cajo, sed domino restituere. Similiter qui rem alienam domino accepit a fure, non furi, sed domino restituere illam debet. Sed quid si a fure illam emerit?
 - V. Qui bona fide in opera pia impendit rem domino restituendam, num teneatur iterum restituere? Et qui rem furtivam bona fide emit, & revendit, ad quid tenetur?
 - VI. Restituens creditori sui creditoris immunis est a nova restitutione, quan-